

К. Головенько,
здобувач ступеня вищої освіти «магістр»
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського,
наук. керівник – канд. пед. наук, доцент Л. Старовойт

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Постановка проблеми. Естетичне виховання посідає важливе місце в освітньому процесі дітей дошкільного віку. Вихователь допомагає відчуті і зрозуміти красу природи, музики, поезії, живопису. Якщо краса пов'язана з добротою, вона надихає дітей робити добрі справи з дитинства. Введення дитини в цей світ краси – завдання естетичного виховання. Краса нерозривно пов'язана з душею, мовою, роботою. У дітей почуття краси формується навіть з колискової пісні матері, цілого оточення дитини: її будинку, одягу, іграшок, дитячого садка. Значний вплив на формування естетичного смаку дітей у сім'ї мають саме дитячі іграшки. Гарні іграшки не обов'язково повинні бути дорогими і купленими, іграшки, зроблені своїми руками, займають важливе місце, тоді вони наділені особливою цінністю і красою. І вже тут ми можемо навчити дитину бачити це прекрасне, цінувати працю та старанність. З давніх часів люди виготовляли різноманітні іграшки, які вражали та зачаровували своєю красою та різноманітністю. Це були мотанки, також виготовлені з кераміки та дерева ляльки, конструктор та багато іншого.

Мета статті – розкрити методичні аспекти естетичного виховання дітей дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Спостерігаючи за прекрасним, дитина не може залишатися байдужою, вона відчуває нові емоції. Завдання виховання - створити необхідні умови, які б сприяли формуванню емоційної сфери дитини. Багатство емоційної сфери людини свідчить про її духовне багатство. Проблема формування сприйняття мистецтва дуже складна. Для сприйняття художнього твору чи музики необхідно мати елементарну теоретичну підготовку. І тут завдання вихователя – навчити цьому. Музика відображає реальність за допомогою мелодій, інтонацій, тембру, це впливає на емоційну сферу дитини, його поведінку. У образотворчому мистецтві, розглядаючи картину чи скульптуру, що відображає життя людей, тварин або природні явища, у дитини розвивається не лише сприйняття, але і фантазія. Вона думає, фантазує, представляє все. Часто в закладах дошкільної освіти створюються гуртки з вишивки, живопису, оригамі, хореографії, тощо. Вся їхня робота також

спрямована на закріплення навичок, набутих під час спеціальних занять та формування естетичного смаку. Сформовані естетичні смаки та естетичний ідеал дають дитині змогу зрозуміти суть прекрасного. Тому працювати над формуванням основ естетичного смаку та естетичного ідеалу слід з перших років життя дитини і продовжувати протягом дошкільного, шкільного віку.

Діти дошкільного віку можуть використовувати майже всі види творчості: вони можуть малювати, вирізати, ліпити, клеїти, танцювати та співати, складати історії та навіть римувати. Якщо дитина цікавиться музикою, рухами, образами, мовленням і хоче зробити щось подібне сам, він готовий до власної творчої діяльності. Підтримуючи малюка, допомагаючи йому творити, можна сформуванню у дитини здатність народжувати ідеї втілити їх. Особлива роль у вирішенні проблем естетичного виховання дітей належить заняттям. Це особлива форма організації педагогічного процесу. Він є обов'язковим, проводиться під керівництвом дорослих і передбачає систематичне висвітлення педагогічного впливу всіх дітей у групі.

У дитячому садку естетичне виховання здійснюється за всіма навчальними напрямками: на заняттях із наочної діяльності, ознайомленням з іншими, розвитком мовлення, ознайомленням із природою, формуванням у дітей елементарних математичних уявлень. Вихователь розвиває у дітей спостережливість, почуття кольору, форми, розміру тощо, формує вміння бачити красу в оточенні, емоційно сприймати, плекати і цінувати її. Спеціальні заняття з образотворчого мистецтва, музики та ознайомлення дітей з різними видами та жанрами мистецтва дозволяють педагогу цілеспрямовано, систематично та поступово ускладнювати передачу дітям обов'язкової та вікової кількості естетичних та мистецьких знань, умінь та навичок, та формувати у дітей виконавську та творчу діяльність.

У процесі ознайомлення дітей із образотворчим, літературним та музичним мистецтвом педагог спеціально навчає дітей слухати звуки співочої та поетичної мови, піктограм, ритмічних та динамічних зв'язків, звертає їх увагу на різні властивості музичних звуків, відтінків кольорів спектру. У процесі занять вихователь формує у дітей знання про види та жанри мистецтва, про наочні матеріали, про різні виразні засоби. При цьому вихователь цілеспрямовано та поступово розвиває естетичне сприйняття, естетичні судження, оцінки, естетичні стосунки, естетичні почуття тощо. У процесі занять художньо-естетичним напрямом діти опановують способи образного вираження та зображення у малюванні, танець, пісня, драматизація. Формування образного початку в художній діяльності з раннього дитинства готує дітей до творчості. Педагог, систематично впроваджуючи

диференційований підхід до кожної дитини, сприяє найбільш повному розвитку загальних естетичних та особливо мистецьких талантів дитини.

Ідеями естетичного виховання пронизані праці видатного педагога В.Сухомлинського. Передусім він розглядав джерелом естетичного виховання – природу. Вчив дітей бачити красу навколишнього світу. Краса – пише педагог – могутнє джерело моральної чистоти, духовного багатства, фізичної краси. «У світі є не тільки потрібне, корисне, а й красиве. З того часу, коли людина стала людиною, з тієї миті, коли вона задивилася на квітку і вечірню зорю, вона стала вдивлятися в саму себе. Людина осягла красу. Краса – це глибоко людське! Краса існує незалежно від нашої свідомості й волі, але вона відкривається людиною і осягається нею, живе в її душі, – не було б нашої свідомості – не було б і краси. Краса – це радість нашого життя» [7, 409]. Найважливішим завданням естетичного виховання В.Сухомлинський вважав навчити дитину бачити красу оточуючого світу, красу людських стосунків, духовне багатство, доброту, щирість і на цій основі стверджувати прекрасне в самому собі. Саме естетичне виховання, на думку педагога, має різнобічні зв'язки з усіма сферами духовного життя особистості та колективу. Естетична освіта покликана «Збагатити уявлення учнівської молоді про красу людини, розкрити потенціал її фізичних, психічних, духовних і творчих сил» [6, 123]. Для дітей В.Сухомлинський відкрив школу під блакитним небом. Ця школа була у винограднику на траві. Він створив її для того, щоб діти милувалися природою, вчилися бачити красу, а згодом, і цінувати її.

Великого значення в естетичному вихованні В.Сухомлинський приділяє музиці. «Музика тісно пов'язана з ліричною поезією і є немовби наступною сходинкою в духовному розвитку людини. У вихованні музикою виражається єдність моральної, емоційної і естетичної сфер людини.» [6, 553]. Серед природи джерелами музики були, наприклад, хор коників, гудіння джмеля. Які потім діти могли слухати на записі й аналізувати, порівнювати. Важливе місце в баченні краси відіграють твори образотворчого мистецтва, які утверджують в юній душі почуття величі й краси людини, підносять особистість в її власних очах. «Щоб розуміти, переживати й любити живопис, людині треба пройти тривалу школу почуттів... в світі природи» [7, 557]. Педагог ділився своїми думками під час уроку малювання серед природи, він говорив: «...дитячий малюнок, процес малювання – це частка духовного життя дитини. Діти не просто переносять на папір щось з навколишнього світу, а живуть у цьому світі, входять у нього як творці краси, дістаючи насолоду від неї» [8, 53–54].

В.Сухомлинський не лише теоретично узагальнив, але й практично довів нерозривну єдність естетичних почуттів людини з її світоглядними,

моральними переконаннями. У переконанні людини, інтелект і почуття зливаються разом. Найважливішою відмітною рисою останнього є досвід, який має дві протилежні сторони - позитивну та негативну. Естетичне виховання просто зводиться до формування світу людських почуттів, які проявляються в прекрасному і потворному, у піднесеному і низькому. Завдяки тому, що навчальний процес базується на позитивних естетичних почуттях, естетичне виховання дитини забезпечує йому "певну орієнтацію" в пізнавальній та творчій діяльності, задовольняючи його духовні потреби, охоплює всі сфери духовного життя, що зароджується.

Висновки. Таким чином, для того, щоб навчитися розуміти прекрасне в мистецтві та в житті, необхідно пройти довгий шлях накопичення елементарних естетичних вражень, зорових та слухових відчуттів, необхідний певний розвиток емоційно-пізнавальних процесів. Використовуючи це, вихователі здатні створити міцну основу для естетично розвиненої особистості, адже саме в дошкільному віці формується ставлення дитини до світу та розвиваються істотні естетичні якості майбутньої особистості.

Література

1. Василь Сухомлинський і сучасність : науково-методичний збірник / Упорядник і відповідальний редактор – М. Я. Антоненко. – Київ, 1994. – 162 с.
2. Ветлугина Н.А. Эстетическое воспитание в детском саду / Пособие для воспитателей детского сада. 2-е издание, переработанное. / В.А. Ветлугина. – М.: Просвещение, 2006. – 213с.
3. Гіптерс З. Мистецтво як засіб художньо-естетичного виховання / З.Гіптерс // Рідна школа. - 2001. - № 9. – С. 12-17
4. Лозова В.І. Теоретичні основи виховання і навчання: навчальний посібник / В.І Лозова., Г.В. - Троцько Харк. держ. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – 2 – е вид., випр. і доп. – Харків: "ОВС", 2002. – 232 с.
5. Старовойт Л.В. Аплікація як засіб всебічного та гармонійного розвитку дошкільників / Л.В. Старовойт// Zbiór raportów naukowych. „Pedagogika. Nauka wczoraj, dziś, jutro (30.05.2015 – 31.05.2015) – Warszawa: Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 2015. – P.9-11
6. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям / В. О. Сухомлинський // Вибрані твори: в 5-ти т. – Т. 3. – К. : Радянська школа, 1977. – С. 7–283.
7. Сухомлинський В. О. Народження громадянина / В. О. Сухомлинський // Вибрані твори: в 5-ти т. – Т. 3. – К. : Радянська школа, 1977. – С. 283–665.
8. Сухомлинський В. О. Як виховати справжню людину / В. О. Сухомлинський // Вибрані твори: в 5-ти т. – Т. 2. – К. : Радянська школа, 1976. – С. 498–570.